

Міністерство освіти і науки України
ВСП «ТЕХНІКО-ЕКОНОМІЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «ЛЬВІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

МАТЕРІАЛИ

Всеукраїнської науково-практичної конференції
«ФУНКЦІОНУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ
СИСТЕМИ УКРАЇНИ: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ»

20 березня 2025 року
Україна, м. Львів

ЗМІСТ

Секція 1. Економічна теорія, макро- та регіональна економіка.....10

Осіпова Л.В., Кравець Г.Ю. ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ ТА ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ БЮДЖЕТНОГО ДЕФІЦИТУ УКРАЇНИ..... 10

Мішина Л. Я., Зеленюк Л.Ю. ТІНЬОВА ЕКОНОМІКА В УКРАЇНІ: ФАКТОРИ ВІЯВЛЕННЯ, НАСЛІДКИ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ.....13

Гриньків Я.І., Кебко Ю.А. АГРОСЕКТОР УКРАЇНИ У ВОЄННИЙ ЧАС..... 16

Мелешко А. І., Вороніна Є. О. БУДІВЕЛЬНИЙ РИНОК УКРАЇНИ ПРОБЛЕМИ І ВИКЛИКИ.....18

Шишман К. Г. ГРОШІ І ГРОШОВИЙ ОБІГ21

Гаврилюк С. В., Ткачук С. І. ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК МАКРО- ТА РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ.....24

Секція 2. Торгівля та сфера обслуговування.....26

Богацька Н. М., Стринаглюк І. ПРИРОДА ТОРГІВЛІ ЯК СФЕРА ТОВАРНОГО ОБІГУ ТА ВИДУ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....26

Дуба Н.П., Орел В.В. ІННОВАЦІЇ В ТОРГІВЛІ ТА СФЕРІ ОБСЛУГОВУВАННЯ: ВІД ТРАДИЦІЙ ДО НОВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ.....29

Богацька Н.М., Дячук М.О. АНАЛІЗ РОЗВИТКУ РИТЕЙЛУ В УКРАЇНІ..... 32

Богацька Н.М., Гутянська В.П. РОЛЬ ТОРГІВЛІ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СУСПІЛЬНОГО РОЗВИТКУ35

Ковалюк В. В., Колодич Ю. М., Шевчук К.В. СУЧАСНІ ТРЕНДИ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ..... 38

Кочан І. А. ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ОСОБЛИВОСТІ СПОЖИВЧОГО РИНКУ ЛЬВІВЩИНИ.....40

Фіногеева С.М, Колосінська Н.М. НОВІТНІ СПРЯМУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЧНОГО ОБЛАДНАННЯ В КОНДИТЕРСЬКОМУ ВИРОБНИЦТВІ.....43

Сорока Ю. С., Колодич Ю. М., Шевчук К.В. РЕДЕВЕЛОПМЕНТ ПРОМИСЛОВИХ ТЕРИТОРІЙ ЯК НОВИЙ ЗАСОБІВ ТУРИСТИЧНОЇ ЗАЦІКАВЛЕНOSTІ..... 45

Богацька Н. М. БІЗНЕС В УКРАЇНІ: ВИКЛИКИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ВЕДЕННЯ.. 47

Колодич Ю.М., Шевчук К.В., Ситник А.В. ТУРИСТИЧНІ ДЕСТИНАЦІЇ.....50

Музика Н.І., Вільчинська А.А. КРАУДСОРСИНГ ЯК ТЕХНОЛОГІЯ УПРАВЛІННЯ МАРКЕТИНГОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА..... 51

Музика Н.І., Колодич А.С. КЛІЄНТОЦЕНТРИЧНІСТЬ ЯК ПРИНЦИП ПРОГРАМ ЛОЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ТОРГІВЛІ.....54

Лехман О.І. КОМУНІКАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ ТОРГІВЛІ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ..... 57

Секція 1. Економічна теорія, макро- та регіональна економіка

Осіпова Л.В., к.е.н., доцент
Кравець Г.Ю., студентка гр. Е-11дсп
Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ

ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ ТА ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ БЮДЖЕТНОГО ДЕФІЦИТУ УКРАЇНИ

Бюджетний дефіцит є одним із центральних макроекономічних викликів для України, який в останні роки набув критичного характеру. В умовах війни та економічної нестабільності, що розпочалася в 2022 році, дефіцит бюджету значно зріс, створюючи додаткове навантаження на державні фінанси та економіку в цілому. Ця проблема потребує комплексного аналізу, оскільки її вплив поширюється на всі аспекти економічного життя країни — від рівня інфляції до залежності від міжнародних кредиторів. Актуальність дослідження бюджетного дефіциту пояснюється його значним впливом на макроекономічну стабільність та необхідністю розробки ефективних заходів для мінімізації негативних наслідків. Аналіз причин дефіциту та його економічних наслідків дає змогу розробити практичні рекомендації для уряду, спрямовані на подолання фінансових викликів і досягнення стійкого розвитку.

Повномасштабне вторгнення росії в Україну в 2022 році призвело до значного збільшення державних витрат на оборону і безпеку. Це, у свою чергу, спричинило значне скорочення економічної активності, зниження податкових надходжень, збільшення витрат на відновлення інфраструктури та підтримку внутрішньо переміщених осіб. Основними факторами, що спричинили цей дефіцит, були воєнні витрати та падіння економіки. Бюджетний дефіцит України є наслідком значних державних видатків, необхідності збільшення валютних резервів для стабілізації національної валюти, залежності від імпорту енергоносіїв та технічного переозброєння економіки. В умовах фінансових криз та девальвації гривні це призвело до стрімкого зростання державного боргу, що, своєю чергою, посилює податкове навантаження, обмежує соціальні витрати та спричиняє нестабільність національної економіки [4. с. 53].

Бюджетний дефіцит України в період з 2022 по 2025 роки зазнав значних змін, що відображається у ключових макроекономічних показниках (таблиця 1).

Таблиця 1

Динаміка бюджетного дефіциту України (2022-2025 рр.)

Рік	Державний дефіцит, млн грн	Частка ВВП, %
2022	914 701,7	8,17
2023	1 333 110,7	6,49
2024	1 358 500,0	5,89
2025	70 173,7	5,30

Джерело: складено автором на основі даних [1],[3]

Аналіз даних таблиці показує, що у 2022 році бюджетний дефіцит становив 914701,7 млн грн, що склало 8,17% від ВВП. Це свідчить про значний фінансовий тиск через різке зростання оборонних видатків та зниження надходжень унаслідок війни. У 2023 році, дефіцит зріс до 1 333 110,7 млн грн, що становить 6,49% від ВВП. Хоча абсолютний дефіцит зріс, частка ВВП зменшилась, що вказує на певну стабілізацію економічної бази. У 2024 році значення дефіциту досягло 1 358 500,0 млн грн, або 5,89% від ВВП. Це є наслідком зростання витрат на відновлення інфраструктури та підтримку економічної стабільності. Наразі у 2025 році дефіцит значно зменшився до 70 173,7 млн грн, що дорівнює 5,30% від ВВП. Це свідчить про впровадження ефективних реформ, спрямованих на раціоналізацію видатків та оптимізацію доходів бюджету.

Різне зростання бюджетного дефіциту, як зазначається, зокрема, у дослідженнях Штефан Л. Б., нерозривно пов'язане із збільшенням державного боргу, який використовувався для покриття дефіциту [5]. Це підтверджує наявність взаємозв'язку між бюджетним дефіцитом і борговою політикою: зростання боргу потребує значних видатків на його обслуговування, що додатково ускладнює балансування бюджету. Динаміку державного боргу в період з 2022 по 2025 роки представлено в таблиці 2.

Таблиця 2

Динаміка державного боргу України (2022–2025 рр.)

Рік	Державний борг, млн грн	Зміна порівняно з попереднім роком, %
2022	4 071 683,1	+52,4
2023	5 519 483,9	+35,6
2024	6 980 964,9	+26,5
2025 (на 31.01.)	7 067 998,2	+1,2

Джерело: складено автором на основі даних [2]

Як свідчать дані таблиці, у 2022 році державний борг становив 4,1 трлн грн, значною мірою сформований через внутрішні облігації для фінансування воєнних потреб. У 2023 році борг зріс на 35,6%, досягнувши 5,5 трлн грн, головним чином через залучення міжнародної фінансової допомоги. У 2024 році борг збільшився ще на 26,5% і становив 7,0 трлн грн. Це зростання було обумовлено фінансуванням відновлювальних проєктів. Однак, у 2025 році темпи зростання боргу суттєво сповільнилися — до 1,2%, що свідчить про перші позитивні результати реалізації реформ та оптимізацій державної фінансової політики.

Аналіз причин виникнення бюджетного дефіциту України та його економічних наслідків свідчить, що ключовими чинниками стали масштабні воєнні видатки, падіння економіки та значне фінансове навантаження на соціальні програми. Ці фактори значно вплинули на державний бюджет, спричинивши різке зростання дефіциту до пікових значень у 2024 році. Наслідками бюджетного дефіциту стали стрімке зростання державного боргу, залежність від міжнародної фінансової допомоги, а також інфляційний тиск на економіку.

Для подолання цих викликів Україна реалізує низку заходів, серед яких податкові реформи, оптимізація витрат, боротьба з тіньовою економікою та раціоналізація державних видатків. Особливу роль відіграє залучення внутрішніх і зовнішніх інвестицій, що дозволить зменшити дефіцит бюджету у середньостроковій перспективі. Водночас, фінансова стабільність можлива лише за умов стійкого економічного зростання, структурних реформ та ефективного управління державними фінансами. Комплексний підхід, прозорість та злагоджена робота уряду й суспільства є ключовими факторами для успішного подолання цих економічних викликів.

Отже, однією з ключових проблем національної економіки є бюджетний дефіцит, який значно зріс під впливом воєнних дій, економічного спаду та зниження податкових надходжень. Фіскальна політика наразі спрямована на забезпечення обороноздатності, соціальних виплат, гуманітарної підтримки та відновлення критичної інфраструктури. Водночас динаміка дефіциту показує стрімке збільшення державного боргу, що викликає труднощі в його обслуговуванні. Невизначеність щодо подальшого фінансування залишається значною і залежить від тривалості та інтенсивності війни.

Список використаних джерел

1. Open Budget. Державний веб-портал бюджету для громадян. URL: <https://openbudget.gov.ua/?month=12&year=2022&budgetType=NATIONAL>.
2. МінФін. Індеси.Державні фінанси. Державний борг. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/debtgov/>.
3. МінФін. Індеси.Держава. Державний борг. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/debtgov/>.
4. Осіпова Л., Козачун К. Проблема формування ефективної боргової політики в умовах зростання державного боргу. *Регіональна бізнес-економіка та управління*. 2019. С. 50–58.
5. Штефан Л. Б. Аналіз бюджетного дефіциту в Україні та його соціально-економічні наслідки. *Економіка та суспільство*. Випуск № 41, 2022. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-41-56>.